

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

avis 54.238/2
du 28 octobre 2013

advies 54.238/2
van 28 oktober 2013

sur

over

un avant-projet d'ordonnance
'modifiant le Code des droits
de succession'

een voorontwerp van
ordonnantie 'tot wijziging van
het Wetboek der
successierechten'

Le 2 octobre 2013, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Finances, du Budget et des Relations extérieures à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet d'ordonnance 'modifiant le Code des droits de succession'.

L'avant-projet a été examiné par la deuxième chambre le 28 octobre 2013. La chambre était composée de Yves KREINS, président de chambre, Pierre VANDERNOOT et Martine BAGUET, conseillers d'État, Sébastien VAN DROOGHENBROECK, assesseur, et Bernadette VIGNERON, greffier.

Le rapport a été présenté par Patrick RONVAUX, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de Martine BAGUET.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 28 octobre 2013.

*

Op 2 oktober 2013 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest, belast met Financiën, Begroting en Externe Betrekkingen verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van ordonnantie 'tot wijziging van het Wetboek der successierechten'.

Het voorontwerp is door de tweede kamer onderzocht op 28 oktober 2013. De kamer was samengesteld uit Yves KREINS, kamervoorzitter, Pierre VANDERNOOT en Martine BAGUET, staatsraden, Sébastien VAN DROOGHENBROECK, assessor, en Bernadette VIGNERON, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Patrick RONVAUX, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Martine BAGUET.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 28 oktober 2013.

*

Comme la demande d'avis est introduite sur la base de l'article 84, § 1er, alinéa 1er, 1°, des lois coordonnées sur le Conseil d'État, tel qu'il est remplacé par la loi du 2 avril 2003, la section de législation limite son examen au fondement juridique de l'avant-projet, à la compétence de l'auteur de l'acte ainsi qu'à l'accomplissement des formalités préalables, conformément à l'article 84, § 3, des lois coordonnées précitées.

Sur ces trois points, l'avant-projet appelle les observations suivantes.

COMPÉTENCE DE L'AUTEUR DE L'ACTE

Lorsque la Région flamande a modifié l'article 128 du Code des droits de succession pour y insérer une règle comparable à celle qui est envisagée à l'article 5 de l'avant-projet, la section de législation a émis l'observation suivante dans l'avis 39.934/1 donné le 9 mars 2006 sur l'avant-projet de décret devenu le décret du 7 juillet 2006 'houdende vrijstelling van successierechten ten voordele van de langstlevende partner voor de nettowaarde van de gezinswoning' :

« 1. Artikel 3, eerste lid, 4°, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten (hierna: bijzondere financieringswet), duidt het successierecht van rijksinwoners en het recht van overgang bij overlijden van niet-rijksinwoners aan als gewestelijke belastingen.

Op basis van artikel 4, § 1, van de bijzondere financieringswet zijn de gewesten bevoegd om de aanslagvoet, de heffingsgrondslag en de vrijstellingen van die belastingen te wijzigen, en dit sedert 1 januari 2002. Op basis van artikel 5, § 4, van de bijzondere financieringswet zijn de gewesten bevoegd voor de vaststelling van de administratieve procedureregels met betrekking tot die belastingen, met ingang van het begrotingsjaar vanaf hetwelk zij de dienst van de belastingen verzekeren.

2. Artikel 7 van het ontwerp wijzigt artikel 128 van het wetboek der successierechten in die zin dat een boete wordt verbeurd door de erfgenaam, legataris of begiftigde die in het geval vermeld in artikel 42, VIII, tweede zin, nalaat te vermelden dat een opgegeven schuld werd aangegaan met als doel de gezinswoning te verwerven of te behouden.

Het opleggen van een boete in geval van een onjuiste aangifte, is een aangelegenheid die behoort tot de fase van de controle van de belastinggrondslag en van de belasting. Een dergelijk optreden moet worden gerekend tot het zorgen voor de dienst van de belasting, in de zin van artikel 5, § 3, van de bijzondere financieringswet¹. Hiervoor is de federale wetgever alsnog bevoegd gebleven, wat impliceert dat artikel 7 van het ontwerp moet worden weggelaten² ».

Cette observation reste d'actualité pour l'article 5 de l'avant-projet de l'examen.

---

¹ Note de bas de page 1 de l'avis cité : « Arbitragehof, nr. 128/98 van 9 december 1998, B.8.4; Arbitragehof, nr. 72/2005 van 20 april 2005, B.6, laatste lid ».

² Doc. parl., Parl. fl., 2005-2006, n° 865/1, pp. 15-19.

EXAMEN DE L'AVANT-PROJET

DISPOSITIF

Article 3

L'article 55bis, alinéas 1er et 2, en projet, du Code des droits de succession, dispose que :

« Art 55bis. Est exempté du droit de succession et de mutation par décès la part nette de l'époux ou du cohabitant ayant droit dans l'habitation qui servait de logement familial au défunt et à son époux ou cohabitant au moment du décès.

Cette exemption n'est pas applicable lorsque le cohabitant qui recueille une part dans le logement familial est un parent consanguin du défunt ou un ayant droit qui est assimilé à un parent consanguin pour l'application du tarif ».

Cette disposition fait l'objet du commentaire suivant :

« Le conjoint ou le partenaire cohabitant survivant bénéficie d'une exemption des droits de succession sur l'habitation du défunt qui leur servait de résidence principale au moment de son décès.

[...].

Lorsqu'un ayant droit en ligne directe ou un ayant droit qui est assimilé à un ayant droit en ligne directe, ou un frère ou une sœur, ou un neveu ou une nièce, ou un oncle ou une tante du défunt ou tout autre parent consanguin répond aussi à la définition de 'cohabitant', l'exemption ne s'applique pas. L'intention politique du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale consiste à ne pas accorder l'exemption aux enfants ou petits-enfants, ni aux parents ou grands-parents, ni à tout autre membre de la famille vivant sous le même toit. Il vise uniquement, pour l'exemption, une situation où le défunt et l'ayant droit du logement familial (en l'occurrence l'époux ou le cohabitant légal partenaire non consanguin) vivaient ensemble une relation de 'couple' et ont contribué ensemble à l'acquisition du logement familial ou à tout le moins ont contribué ensemble à la tenue d'un ménage commun ».

Il est prévu que l'exemption ne s'applique pas lorsque le cohabitant qui recueille une part dans le logement familial est un parent consanguin du défunt ou un ayant-droit qui est assimilé à un parent consanguin pour l'application du tarif.

Cette disposition paraît perdre de vue que le mariage n'est pas prohibé de manière absolue entre personnes consanguines mais uniquement dans les cas identifiés aux articles 161 à 164 du Code civil : ainsi, pour prendre un seul exemple de consanguinité, le mariage entre cousins germains n'est pas prohibé de telle sorte que, en application de l'article 55bis, alinéa 1er, en projet, le conjoint survivant d'un tel mariage bénéficiera de l'exemption envisagée alors qu'en application de l'article 55bis, alinéa 2, en projet, le cousin cohabitant légal survivant ne bénéficiera pas de l'exemption puisqu'il sera un « parent consanguin » du *de cujus*.

Cette différence de traitement n'est pas admissible au regard du principe d'égalité.

Aangezien de adviesaanvraag ingediend is op basis van artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, zoals het is vervangen bij de wet van 2 april 2003, beperkt de afdeling Wetgeving overeenkomstig artikel 84, § 3, van de voornoemde gecoördineerde wetten haar onderzoek tot de rechtsgrond van het voorontwerp, de bevoegdheid van de steller van de handeling en de te vervullen voorafgaande vormvereisten.

Wat deze drie punten betreft, geeft het voorontwerp aanleiding tot de volgende opmerkingen.

BEVOEGDHEID VAN DE STELLER VAN DE HANDELING

Toen de Vlaamse Regering artikel 128 van het Wetboek der successierechten heeft gewijzigd om er een vergelijkbare regel in te voegen als die welke beoogd wordt in artikel 5 van het voorontwerp, heeft de afdeling Wetgeving de volgende opmerking gemaakt in advies 39.934/1, dat ze op 9 maart 2006 heeft verstrekt over het voorontwerp van decreet dat het decreet van 7 juli 2006 ‘houdende vrijstelling van successierechten ten voordele van de langstlevende partner voor de nettowaarde van de gezinswoning’ is geworden:

“1. Artikel 3, eerste lid, 4°, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten (hierna: bijzondere financieringswet), duidt het successierecht van rijksinwoners en het recht van overgang bij overlijden van niet-rijksinwoners aan als gewestelijke belastingen.

Op basis van artikel 4, § 1, van de bijzondere financieringswet zijn de gewesten bevoegd om de aanslagvoet, de heffingsgrondslag en de vrijstellingen van die belastingen te wijzigen, en dit sedert 1 januari 2002. Op basis van artikel 5, § 4, van de bijzondere financieringswet zijn de gewesten bevoegd voor de vaststelling van de administratieve procedureregels met betrekking tot die belastingen, met ingang van het begrotingsjaar vanaf hetwelk zij de dienst van de belastingen verzekeren.

2. Artikel 7 van het ontwerp wijzigt artikel 128 van het wetboek der successierechten in die zin dat een boete wordt verbeurd door de erfgenaam, legataris of begiftigde die in het geval vermeld in artikel 42, VIII, tweede zin, nalaat te vermelden dat een opgegeven schuld werd aangegaan met als doel de gezinswoning te verwerven of te behouden.

Het opleggen van een boete in geval van een onjuiste aangifte, is een aangelegenheid die behoort tot de fase van de controle van de belastingsgrondslag en van de belasting. Een dergelijk optreden moet worden gerekend tot het zorgen voor de dienst van de belasting, in de zin van artikel 5, § 3, van de bijzondere financieringswet¹. Hiervoor is de federale wetgever alsnog bevoegd gebleven, wat impliceert dat artikel 7 van het ontwerp moet worden weggelaten”².

Die opmerking geldt ook voor artikel 5 van het voorliggende voorontwerp.

---

¹ Voetnoot 1 van het aangehaalde advies: “Arbitragehof, nr. 128/98 van 9 december 1998, B.8.4; Arbitragehof, nr. 72/2005 van 20 april 2005, B.6, laatste lid”.

² Parl.St. VI.Parl. 2005-06, nr. 865/1, 15-19.

ONDERZOEK VAN HET VOORONTWERP

DISPOSITIEF

Artikel 3

Het ontworpen artikel 55*bis*, eerste en tweede lid, van het Wetboek der successierechten bepaalt het volgende:

“Art. 55*bis*. Van het recht van successie en van overgang bij overlijden wordt vrijgesteld, het netto-aandeel van de rechtverkrijgende echtgenoot of samenwonende in de woning die de erflater en zijn echtgenoot of samenwonende tot gezinswoning diende op het ogenblik van het overlijden.

Deze vrijstelling geldt niet als de samenwonende die een aandeel verkrijgt in de gezinswoning, een bloedverwant van de erflater is of een rechtverkrijgende die voor de toepassing van het tarief met een bloedverwant wordt gelijkgesteld.”

Die bepaling wordt toegelicht als volgt:

“De langstlevende echtgenoot of de wettelijk samenwonende partner komt in aanmerking voor een vrijstelling van successierechten op de woning van de erflater die hen tot hoofdverblijfplaats diende op het ogenblik van zijn/haar overlijden.

(...)

Wanneer een verkrijger uit de rechte lijn of een verkrijger die daarmee wordt gelijkgesteld, of een broer of zus, neef of nicht, oom of tante van de erflater, of enige andere bloedverwant, ook aan de omschrijving van "samenwonende" zou beantwoorden, dan geldt de vrijstelling niet. De Brusselse Hoofdstedelijke Regering heeft niet de beleidsintentie om de vrijstelling ook toe te kennen aan inwonende kinderen of kleinkinderen, of aan inwonende ouders of grootouders, en evenmin aan andere inwonende familieleden. Hij heeft voor de vrijstelling enkel een situatie voor ogen waarbij kan verondersteld worden dat de erflater en de verkrijger van de gezinswoning (met name de echtgenoot of de wettelijk samenwonende partner die geen bloedverwant is) als koppel samenwoonden en samen hebben bijgedragen tot de verwerving van de gezinswoning of minstens kan verondersteld worden dat zij samen bijdragen hebben geleverd tot het voeren van een gemeenschappelijke huishouding.”

Er wordt bepaald dat de vrijstelling niet geldt wanneer de samenwonende die een deel van de gezinswoning krijgt een bloedverwant is van de overledene of een rechtverkrijgende die voor de toepassing van het tarief gelijkgesteld wordt met een bloedverwant.

Die bepaling lijkt uit het oog te verliezen dat een huwelijk tussen bloedverwanten niet in absolute zin verboden is, maar enkel in de gevallen genoemd in de artikelen 161 tot 164 van het Burgerlijk Wetboek: zo is een huwelijk tussen volle neven, om maar één voorbeeld van bloedverwantschap te noemen niet verboden, zodat overeenkomstig het ontworpen artikel 55*bis*, eerste lid, de langstlevende echtgenoot van zulk een huwelijk de geplande vrijstelling zal genieten terwijl de langstlevende wettelijk samenwonende neef overeenkomstig het ontworpen artikel 55*bis*, tweede lid, de vrijstelling niet zal genieten, aangezien hij een “bloedverwant” is van de erflater.

Dat verschil in behandeling is niet aanvaardbaar in het licht van het gelijkheidsbeginsel.

LE GREFFIER – DE GRIFFIER

LE PRÉSIDENT – DE VOORZITTER

Bernadette VIGNERON

Yves KREINS